

Дорошенко Р. М.

курсант 3-го курсу Навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції ім. Е. О. Дідоренка,
Донецький державний університет внутрішніх справ

Пекарський С. П.

к. ю. н., доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності та інформаційної безпеки,
Донецький державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПРИ РЕАГУВАННІ НА ПРАВОПОРУШЕННЯ

Повномасштабна агресія росії проти України, обстріли об'єктів критичної інфраструктури, цивільних об'єктів, бойові дії навколо Чорнобильської та Запорізької АЕС поставили перед підрозділами Національної поліції України питання ефективного реагування на адміністративні та кримінальні правопорушення, які пов'язані з обігом радіоактивних матеріалів та джерел іонізуючого випромінювання. Якісне, своєчасне та ефективне реагування має консолідоване значення при забезпеченні особистої безпеки поліцейського, запобіганні радіаційного опромінювання поліцейських, інших уповноважених суб'єктів реагування на інциденти з радіоактивними матеріалами та цивільних громадян.

Конституція України визначає найвищою соціальною цінністю людину, її життя і здоров'я, честі і гідність, недоторканність та безпеку [1, ст. 3]. Стаття 50 Конституції України проголошує право громадян на безпечне для життя і здоров'я, довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди [1, ст. 50]. Відповідно, зазначаємо дефініцію згідно якої, поліцейський, як і цивільна особа, яка перебуває на території нашої держави має законні підстави для захисту від впливу радіації та іонізуючого випромінювання.

Законодавством України визначені повноваження Національної поліції з реагування на правопорушення, які пов'язані з використанням ядерної енергії, радіоактивних матеріалів, джерел іонізуючого випромінювання та у сфері забезпечення охорони та недоторканності ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання. Верховна Рада України прийняла низку законодавчих актів, які регулюють суспільні відносини у сфері радіаційної безпеки, зокрема:

- Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання, від 14 січня 1998 року № 15/98-ВР [2];

- Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку, від 8 лютого 1995 року № 39/95-ВР [3];

- Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, від 19 жовтня 2000 року № 2064-ІІІ [4];

- Про поводження з радіоактивними відходами, від 30 червня 1995 року № 255/95-ВР [5].

Норми чинних законодавчих актів визначають єдине тлумачення термінів, зокрема:

- джерело іонізуючого випромінювання – фізичний об'єкт, крім ядерних установок, що містить радіоактивну речовину, або технічний пристрій, який створює або за певних умов може створювати іонізуюче випромінювання [3];

- радіаційна безпека – дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами та правилами з безпеки [3];

- радіоактивний матеріал – матеріал, до складу якого входять радіоактивні речовини, зокрема: радіонуклідні джерела іонізуючого випромінювання, ядерні матеріали та радіоактивні відходи [3];

- радіоактивна речовина – будь-яка речовина, що містить один або декілька радіонуклідів, активністю або концентрацією активності яких не можна нехтувати з точки зору радіаційного захисту [3].

Окремо необхідно зазначити Кодекс цивільного захисту України (КЦЗ України – прим. автора), від 2 жовтня 2012 року № 5403-VІ [6], який регулює загальні питання цивільного захисту.

Отже, проведений нами аналіз дозволяє визначити доцільність оперативного реагування поліції та обов'язкове забезпечення поліцейських індивідуальними засобами захисту та відповідною екіпіровкою. Поліцейські, які входять до складу сил реагування, слідчо-оперативної групи при реагуванні обов'язково повинні бути забезпечені спеціальним одягом і засобами індивідуального захисту: засобами захисту шкіри, органів дихання та зору (халати, бахіли, респіратори або протигази, одноразові марлеві маски, гумові рукавички, захисні окуляри відкритого й закритого типу тощо). СОГ повинна бути оснащена спеціальними приладами для виявлення та попередньої ідентифікації радіоактивних матеріалів, індивідуальними дозиметрами, радіометричними та дозиметричними приладами, експрес-тестами для визначення небезпечних речовин [7].

Список літератури

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Дата оновлення: 1 січня 2020 року. *Вебпортал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>.

2. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 14 січня 1998 року № 15/98-ВР. Дата оновлення: 17 вересня 2023 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-вз#Text>.

3. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 8 лютого 1995 року № 39/95-ВР. Дата оновлення: 1 січня 2025 року. *Вебпортал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-вр#Text>.

4. Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання: Закон України від 19 жовтня 2000 року № 2064-ІІІ. Дата оновлення: 16 листопада 2022 року. *Вебпортал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2064-14#Text>.

5. Про поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 30 червня 1995 року № 255/95-ВР. Дата оновлення: 1 січня 2024 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-вр#Text>.

6. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. Дата оновлення: 12 вересня 2025 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.

7. Інструкція про порядок дій органів (підрозділів) поліції в разі виявлення радіоактивних, хімічних та ядерних матеріалів або отримання інформації про порушення правил чи незаконне поводження з ними: затв. наказом МВС України від 6 вересня 2017 № 754. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1240-17#Text>.